

forces regarding the implementation of information security, as well as Russian interference in the American electoral process. Based on a systematic approach, using the method of critical analysis, the main problems, threats and challenges of US information security are investigated, possible ways to solve them are identified.

Key words: US information security, D. Trump, cross-party disputes, Russian intervention.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бусол О. Інформаційна безпека США: законодавче регулювання та перспективи співпраці для України. URL : http://nbuviar.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2988:informatsijna-bezpeka-ssha-zakonodavche-regulyuvannya-ta-perspektivi-spivpratsi-dlya-ukrajini&catid=8&Itemid=350
2. The White House. National Security Strategy of the United States of America. Washington DC, December 2017. 56 p. URL: <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf>
3. Укрінформ. Трамп ігнорує серйозні загрози для національної безпеки з боку Росії. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/2184991-so-i-ak-skazav-tramp-kongresu.html>
4. The White House. National Cyber Strategy of the United States of America. Washington DC, September 2018, 29 p. URL: <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2018/09/National-Cyber-Strategy.pdf>
5. The White House. Cyber Security Review. Washington DC, March 2009, 47 p. URL : <https://obamawhitehouse.archives.gov/cyberreview/documents/>
6. The White House. The National Security Strategy, Washington DC, September 2002. URL : <https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/nsc/nss/2002/>
7. Wolff J. Trump's Reckless Cybersecurity Strategy. URL : <https://www.nytimes.com/2018/10/02/opinion/trumps-reckless-cybersecurity-strategy.html>
8. Жигалкин Ю. Доказательства вмешательства России в выборы президента США. URL : <https://www.svoboda.org/a/usa-russia-indictment/29044968.html>
9. Shane S., Mazzetti M. The plot to subvert the election: Unraveling the Russia story so far. URL : <https://www.nytimes.com/interactive/2018/09/20/us/politics/russia-interference-election-trump-clinton.html>
10. CNN. 2016 Presidential Election Investigation Fast Facts. URL : <https://edition.cnn.com/2017/10/12/us/2016-presidential-election-investigation-fast-facts/index.html>
11. Mazzetti M., Bennet K. Mueller report summary. URL: <https://www.nytimes.com/2019/03/24/us/politics/mueller-report-summary.html?rref=collection%2Fnewseventcollection%2Frussian-election-hacking>
12. Boot M. Without the Russians, Trump wouldn't have won // Washington Post. December 27, 2018. URL: https://www.washingtonpost.com/video/editorial/opinion--heres-why-trump-wouldnt-have-won-without-russia/2018/07/30/e4098f1e-93ff-11e8-818b-e9b7348cd87d_video.html
13. Facebook Says Russian Accounts Bought \$100,000 in Ads During the 2016 Election. // The New York Times. September 6, 2017. URL : <https://www.nytimes.com/2017/09/06/technology/facebook-russian-political-ads.html>
14. Symantec Corporation. 10 cyber security facts and statistics for 2018. URL: <https://us.norton.com/internetsecurity-emerging-threats-10-facts-about-todays-cybersecurity-landscape-that-you-should-know.html>

УДК 327-057.177(4-6ЄС)(410)(045)

ЄВРОСКЕПТИКИ ТА ЄВРООПТИМІСТИ У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

А. В. Шевченко, М. І. Прихненко

Анотація: У цій статті розглянуто євроскептичні та єврооптимістичні настрої британських політичних осіб, їх витоки та особливості, починаючи із закінчення Другої світової війни і до сьогодні, що трансформувались у зовнішньополітичну традицію держави. В процесі дослідження були використані наступні методи та підходи: системний підхід, який надав можливість розглянути явище, що вивчається у якості цілісної елементу, а також методи індукції та дедукції, проблемно-хронологічний метод та діалектичні методи дослідження. Автором зроблені висновки про формування та розвиток євроскептицизму та єврооптимізму в системі ідеологічних орієнтирів держави, що трансформувалась в елемент зовнішньої політики.

Ключові слова: Велика Британія, єврооптимізм, євроскептицизм, зовнішня політика Великої Британії

Відносини Сполученого Королівства з ЄС – або, політично кажучи, «Європою» – давно стали одними з найбільш розбіжних, емоційних питань у британській політиці. Ще навіть до того, як держава приєдналась до тодішнього ЄЕС, решта членів вважали їх надто

«відмінними» від них. І хоча Сполучене Королівство приєдналось до європейського проекту, воно ніколи не стало їх частиною, постійно пригальмовуючи європейську інтеграцію власним впливом, а віддаленість від континенту географічно, особливі національні традиції і неоліберальна економічна модель, яка відрізняється від економік інших європейських держав та небажання держави до зовнішніх змін – загострили суперечки про необхідність такого типу інтеграції. При цьому ж, у спробах позбавитись від комплексу «маленької Англії», яка втратила колонії і величезне бажання повернути свої лідируючі позиції на світовій арені, держава ставить європейське питання роковим для британської політики, розділяючи англійських політичних осіб на дві групи на «єврооптимістів» та «євроскептиків». Протягом останніх 60 років і до сьогодні, ми в черговий раз зіткнулись із посиленням євроскептицистичним настроєм, які привели до Брексіту.

Питання боротьби євроскептиків та єврооптимістів підіймається дослідниками як вітчизняних, так і закордонних наукових шкіл, автори яких наголошують на декількох ключових ідеях: одна група дослідників пише про проблему визначення позиції держави після війни у новому світовому порядку і саме цей фактор спричинив роздвоєння та конфлікти серед британських політичних діячів [3], інші пояснюють такий хід подій, визначений трьома основними факторами: історичною пам'яттю, менталітетом і страхом над втратою суверенітету Британії, що укорінило британський євроскептицизм [1], інша група дослідників акцентують увагу на тому, що проблема пов'язана складними відносинами Британії та Європи, до цього і співвідношення британської та європейської ідентичностей, яке ставить перед державою питання «самовизначення» та постійного формування їх зовнішньополітичного курсу [7], і остання група, яка стверджує, що дана проблема, яка постійно визначала курс Британії, в залежності від єврооптимістично чи євроскептично налаштованих поглядів очільника влади, мала вплив на формування загальної політики держави як і всередині, так і за межами Сполученого Королівства, що автоматично перетворює її на зовнішньополітичну традицію. [4]

Метою чинного дослідження є аналіз впливу традицій євроскептицизму та єврооптимізму на зовнішньополітичний курс Великої Британії.

Численні відомості простежують витоки ставлення Сполученого Королівства до решти континенту, пов'язуючи із історичним минулим, тобто прийняття державою конституційної монархії, поставило її в опозицію до абсолютистських режимів в інших державах. І як наслідок, створилось бачення «іншого» у вигляді європейського континенту. І хоча такого тлумачення відносин Сполученого Королівства-Європа уже не актуальне, але ця інтерпретація вплинула на формування британських свобод у 40-50-ті роки минулого століття на усі рівні британської свідомості [1].

Ще один аспект, на якому особливо відокремлювали увагу – британське почуття прагматизму та емпіризму: різниця між неписаною конституцією Лондона та континентальною традицією цивільного права. Теоретичні та юридичні аспекти, які були представлені у ЄОВС (європейська організація вугілля і сталі) у 1950-х – підтвердило свою відчуженість до Європи. Е. Бевін пояснив таку позицію тим, що «як тільки відкриєте цю скриньку Пандори – троянський кінь вилетить» і, доповнивши, що цей проект не привабливий для Британії [2].

Також не мало важливу роль відіграв географічний фактор: Британія – острівна держава. Багато британців віднесли до цього із розумінням навіть у брошурі лейбористської партії «Європейське єдність» у 1951 р., де було висловлено твердження, що «у будь-якому відношенні, крім відстані, ми, Британія, ближче до наших родичів в Австралії та Новій Зеландії на далекій стороні світу, ніж ми до Європи» [3].

На протидію Британії до Європи сильно вплинуло переконання, що імміграцію потрібно контролювати [4]. Імміграція – це питання, яке ще до прийняття держави до європейського проекту, було яскравим у свідомості Сполученого Королівства. Посилення напруги між громадянами та іммігрантами простежувалось ще з кінця ХХ ст. через прибуття останніх із колишніх імперій [5]. Після деколонізації у Лондоні навіть було

заборонено формувати національну ідентичність на основі етнічної приналежності чи громадянських особливостей [6]. Це рішення вплинуло на те, що Сполучене Королівство, яке не в силах побудувати ідентичність, шукаючи місце в міжнародній системі після розпаду імперії, побачила необхідність об'єднання під одним прапором проти «іншого». Роль «іншого» зайняла Європа і її таке сприйняття є британським винятком.

Таке відношення не могло залишитись непоміченим. Антиєвропейське ставлення, відмова від приєднання європейського проекту формували негативне ставлення й до решти світу, окрім Співдружності та США. Не будучи ніколи антиєвропейським чи єврофобом, ці жорстокі, але в кінцевому рахунку недалекоглядні розрахунки британських інтересів спонукали британські вагання щодо Європи та підсилювали її основне почуття євроскептицизму.

Досвід Другої світової мав найбільший вплив на мислення британців, яка відіграє значну роль і сьогодні. Участь Великої Британії у війні, її роль та внесок розкривалась у ЗМІ, а особливо у телебаченні героїчним вчинком та стовідсотковою перемогою. Цей фактор, а також «імперське бачення», Співдружність та «особливі відносини» із США – лише доповнювали глобальний образ Сполученого Королівства у власній інтерпретації.

І протягом десятиліть ситуація залишилась незмінною: британські уряди та населення притримувались одностайного рішення щодо Європи, тобто залишались осторонь, пояснюючи це раніше встановленими чинниками. Переосмислення чи навіть обговорення цього питання не мало необхідності: новостворений європейський проект, на їх думку, вважався протекціоністським, що звичайно, не задовольняло потреби держави. Це стало ще однією відмінною ознакою Сполученого Королівства від європейських держави: поки ті прагнули до регіонального, європейського, митного союзу, заснованого на системі регульованої торгівлі, то Британія завжди надавала перевагу глобальній, багатосторонній і вільній торгівлі [7].

Але чи завжди Британія ставилась вороже до Європи, адже у національному розумінні та в країнах-членах ЄС закріпилось сприйняття Великої Британії до ЄС як другорядного, додаткового важелю у політиці держави?

Забігаючи наперед, можемо відповісти, що ні: у 1897 році прем'єр-міністр лорд Солсбері вважав, що «Федерація Європи – єдина надія, яку ми маємо», щоб запобігти європейській війні. Саме тому перший лейбористський уряд після 1945 р. спочатку здійснював англо-європейську єдність, перш ніж «холодна війна» визначила пріоритет англо-американської співпраці [8].

Але саме із середини 1950-х рр. виникають протиріччя усередині держави: Кабінет міністрів розділився між міністрами, де одні бачили необхідність пристосування до Європи, та тими, хто мав потужні аграрні та імперські лобі, які цього не розуміли.

По суті, еволюція ЄЕС у 1950-х роках поставила Британію перед проблемою, яка була значно більшою, ніж переговори щодо вироблених товарів: вона змусила Лондон зіткнутися з непримиренністю свого післявоєнного розвитку та зробити вибір щодо свого майбутнього. Як тільки Шістка почала досягати успіху, англійці визнали, що їм доведеться досягти компромісу з виникаючим ЄЕС з економічних та політичних причин, не в останню чергу, щоб уникнути втрати влади в європейській політиці [9].

Саме із цього моменту ми можемо спостерігати, зміну зовнішньополітичного курсу в сторону європейського проекту, але як зазначалось раніше не всі були готові прийняти такий стан речей і робили все можливе, щоб протистояти планам єврооптимістам.

Отже, починаючи з 1950-х, європейська політика держави, лейтмотив Шести – був цілеспрямований, незважаючи на наднаціональність, а 1960-ті роки – внесли певні корективи у зовнішньополітичні плани Лондона: зміна міжнародного контексту та зростаючі сумніви щодо внутрішньої ситуації у державі змінили ставлення до європейського проекту. Вступ до ЄЕС – вийшов на перший план.

Як саме вищезазначені чинники впливали на політику Сполученого Королівства від вступу до організації до проголошення Брексіту. Для цього потрібно спершу визначити основні позиції очільників влади у різний період часу правління:

1. В. Черчилль – євроскептик («за» відтворення структури, яка зможе забезпечити мир та безпеку, але Британію в ній не бачив) [10];

2. Г. Макміллан – єврооптиміст (спрямував державу курс на вступ ЄЕС, але політик в цей час зіткнувся із сильним євроскептицизмом. Особливо відзначився Х'ю Гейтскелл, який заявив, що приєднання до федеральної Європи стане кінцем для Британії як незалежної європейської держави) [11];

3. Е. Хіт – єврооптиміст (зміг привести державу до вступу до ЄЕС, але в той же час відбулось посилення євроскептиків, які висказали супротив владі, бо вступ суперечить традиційному для Сполученого Королівства відношенню до всього світу з часів колоніального імперіалізму) [12];

4. Г. Вільсон – євроскептик (обіцяє поставити питання перед народом щодо членства, дозволяє проводити агітацію «проти» європейського проекту, але в цей же момент спостерігаються проблеми із безробіттям, до того ж інфляція, що поставили всі крапки над «і»: без ЄЕС – ніяк: британці у 67 % підтримали членство в ЄЕС) [13];

5. М. Тетчер – євроскептик (трималась опосередкованої позиції, жодного разу не виступала «за» вихід із проекту, але вирішила обмежити амбіції. Політик визнавала важливість ЄЕС для держави, але це і стало причиною її провалу: лейбористи засудили таку позицію, у яких на той час більшість була євроскептичною) [14];

6. Дж. Мейджор – єврооптиміст (продовжив політику М. Тетчер: при цьому боровся із посиленням євроскептицизмом у партії, уряд був поділений) [15];

7. Т. Блер – єврооптиміст (був прихильний до проекту і не відхиляв того, що держава навіть подумає про вступ до євро, якщо умови будуть правильні) [16];

8. І. Браун – єврооптиміст (підтримував зв'язки із Європою, але не настільки був впевнений щодо приєднання до євро, як його попередник. Але як тільки європейські договори почали поглиблювати інтеграцію, євроскептики знову відкрито почали говорити про вихід із ЄС) [15];

9. Д. Кемерон – єврооптиміст (при цьому ж це той політик, який провів референдум щодо Брексіту. Щоб зберегти владу, політик вирішив скористатись підтримкою євроскептиків, які мали тоді більшість. Водночас, політик розумів важливість проекту для держави і сподівався, що Британія захоче залишитись в ЄС. Після результатів референдуму, зрозумівши свою провину, йде у відставку) [17];

10. Т. Мей – євроскептик (сподівалась довести до кінця справу попередника. Відкрито проголошувала, що Брексіт – це шанс для держави повернути колишню велич) [18];

11. Б. Джонсон – євроскептик (теперішній прем'єр-міністр, який зумів вивести державу із ЄС) [19].

Спостерігаючи за тенденцією правління політиків, можна побачити, що постійної позиції щодо ЄС протягом 60 років, не було сформовано. Політичний курс держави постійно залежав від того, яка політична особа перебувала при владі, і якими домінуючими політичними переконаннями вона керувалась. Політики протягом усього часу по-різному описували політичний стан держави: поки одні знаходились під впливом імперіалізму, інші прагнули адаптувати державу до геополітичних змін, які відбулись на міжнародній арені. Із цих причин і формувалось бачення про європейський проект: якщо одні не бачили в нього нічого важливого та суттєвого, а навпаки лише користь для ЄС (ЄЕС), яка на фоні Сполученого Королівства зможе реалізуватись, пригальмувавши розвиток Лондона, то для інших – свого часу був порятунок від економічного колапсу та встановлення торгівельних зв'язків із усією Європою. Перша група зрештою сформувалась у євроскептиків, а відповідно друга – єврооптимістів.

Так і британці не змогли раціонально зрозуміти, що означає для них бути у складі Європейського союзу і яку користь чи шкоду вона їм приносить. Постійна боротьба між

політичними партіями та усередині партій – призводила лише до ускладнення ситуації: кожен з яких прагнув донести свою правоту. Євроскептики, які доказували, що: ЄС – нічого не дає, а лише використовує, при цьому ж і відбирає, і що поза межами проекту Лондон зможе реалізувати свої глобальні плани, так і єврооптимісти, які переконували, що Британія уже не та, що була у 1945-х рр., і що в сучасних умовах світового порядку, проект є важливим для розвитку. Ця боротьба лише гальмувала британську політику і розсіяла сумнів у громадян, які теж розділились у своєму баченні. Але зрештою, саме фактор їх протиставлення став одним із визначальним у формуванні політики Сполученого Королівства, починаючи із 1945 і по сьогодні, що автоматично визначає їх ще однією рисою зовнішньополітичної традиції.

На сьогодні уже відомо, що євроскептики отримали більшість у парламенті і змогли зрештою завершити свою справу, розпочату ще із 1973 р. (дати вступу до ЄЕС), а саме вийти із регіонального проекту. Але і сам результат референдуму 2016р. 51% на 49% демонструє наслідки політичної боротьби та невизначеності самими британцями щодо їх подальшої долі. [20] Але чи справді це можна назвати кінцем боротьби євроскептиків та єврооптимістів – покаже час.

Аннотация. У этой статье рассмотрены евроскептически та еврооптимистичны настрои британских политических лиц, их истоки та особенности, начиная из окончания Второй мировой войны и до сегодня, что трансформировалось в внешнеполитическую традицию государства. В процессе исследования были использованы следующие методы и подходы: системный подход, который предоставил возможность рассмотреть явление изучаемого в качестве целостной элемента; а также методы индукции и дедукции, проблемно-исторический метод, и диалектические методы исследования. Автором сделан вывод о формировании та развитии евроскептицизма и еврооптимизма в системе идеологических ориентиров государства, что трансформировалось в элемент внешней политики.

Ключевые слова: Велика Британія, єврооптимизм, євроскептицизм, внешнеполитическая традиция Великой Британии.

Abstract. This article considered eurosceptic and euro-optimist moods of Britain politicians, their origins and features, starting from the end of World War II to today, what transformed into a foreign-politic tradition of state. In the process of research, the following methods and approaches were used: a systematic approach that gave an opportunity to consider the phenomenon being studied as an integral element; as well as methods of induction and deduction, problem-historical method, and dialectical methods of research. The author concludes about formation and development of euroscepticism and euro-optimism in the system of ideological orientations of state what transformed into an element of the foreign policy tradition of the state.

Key words: Great Britain, euro-optimism, euroscepticism, foreign policy tradition of Great Britain.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Grant, Charles. Why is Britain Eurosceptic? / Center for European Reform Essays, 2008. Mode ofaccess: http://www.cer.org.uk/sites/default/files/publications/attachments/pdf/2011/essay_eurosceptic_19dec08-1345.pdf
2. James Ellison, 'Is Britain more European than it thinks?', History Today 62, no. 2 (2012)
3. Toby, British. Euroscepticism: a brief history, The Guardian, February 6, 2016, <https://www.theguardian.com/politics/2016/feb/07/british-euroscepticism-a-brief-history>
4. Bebel J. and Collier J. (2016) 'Euroskepticism's Many Faces: The Cases of Hungary and the UK', Claremont-UC Research Conference on the European Union, vol. 2015 (4), pp. 13–24.
5. Oliver, T. (2015) 'To be or not to be in Europe: is that the question? Britain's European question and an in/out referendum', International Affairs, 91 (1), pp. 77–91.
6. Gifford C. (2006) 'The rise of post-imperial populism: the case of right-wing Euroscepticism in Britain', European Journal of Political Research, 45 (5), pp. 851–69.
7. Капитонова Н. К., Романова Е. В. История внешней политики Великобритании: учебник. М.: Международные отношения, 2016. 840 с.
8. Великобритания вне Евросоюза и Евросоюз без Великобритании: сценарии Brexit-a. URL : <https://easaily.com/ru/news/2016/06/13/velikobritaniya-vne-evrosoyuza-i-evrosoyuz-bez-velikobritanii-scenarii-brexit-a>
9. The emergence of Eurosceptic parties. URL: <https://www.britannica.com/topic/Euroskepticism#ref314368>
10. Beloff M. Churchill and Europe // Churchill/ R. Blake and W. Roger Louis (eds). Oxford, 1996. Pp. 443–453.
11. Dinan D. Europe Recast. A History of European Union. Basingstoke: Palgrave Macmillian, L., 2004. P. 45.

12. Капитонова Н. К. Эдвард Хит – премьер-министр «неудачник». *Новая и новейшая история*. 2015. № 4. Перегудов С.П. Тони Блэр. М., 1999
13. Daddow O. O. Harold Wilson and European integration. Britain's second application to join the EEC, London : Frank Cass, 2005
14. Berrington H., Hague R. Europe, Thatcherism and Traditionalism: Opinion, Rebellion and the Maastricht Treaty in the Backbench Conservative Party, 1992–1994. *West European Politics*. 1998. Vol.21. No 2. P. 44–60.
15. Darwin J. The Empire Project. The Rise and fall of the British World–System, 1830–1970. Cambridge: Cambridge University Press, 2009. 800 p.
16. Blair T. A Journey. London, 2010. 154 p.
17. Солодова Д. Brexit: Почему Британия хочет покинуть ЕС – Bird In Flight. URL : <https://birdinflight.com/ru/mir/20160617-brexite-2016.html>
18. Emerson M., Theresa May's Brexit speech of 17 January 2017 – Decoding its clarity and ambiguity, Policy Insight for CEPS, 25 January 2017, www.ceps.eu.
19. Britain and Europe: Lessons of History, Mile End Institute Invited Paper: ‘‘A Majority Attained by Fraud’’: Harold Wilson and the Referendum on EC Membership’
20. The UK's EU referendum: Everything you need to know // BBC News, URL: <http://www.bbc.com/news/uk-politics32810887> (дата обращения: 26.10.2016)].

УДК 327-061.1ЄС:620.91(045)

ЕНЕРГЕТИЧНА ПОЛІТИКА ЯК КОМПОНЕНТ БЕЗПЕКИ ЄС

І. В. Щербаков, І. В. Богінська

Анотація: У цій статті розглядається феномен енергетичної політики як одного із важливих компонентів безпеки Європейського Союзу. Були проаналізовані основні документи, що складають нормативно-правову базу енергетичної політики ЄС. Розглянуті основні проблеми та виклики у паливно-енергетичному секторі, які повинен вирішувати Євросоюз. Також, стаття містить аналіз причин трактування енергетичної політики як одного із компонентів безпеки Європейського Союзу Основними методами та підходами дослідження є: системний підхід, метод аналізу та синтезу, метод індукції.

Ключові слова: Європейський Союз, безпековий компонент, енергетична політика, паливно-енергетичний сектор, енергетична безпека.

Питання енергопостачання для ЄС завжди було одним із гострих від моменту створення інтеграційного об'єднання, але з часом, це питання почали трактувати як безпекову. Серед іншого – політична криза, економічна нестабільність, зміна клімату, проблема енергопостачання посіла одне із ключових місць у пріоритетах політики ЄС. Аналіз ролі енергетичної політики у забезпеченні безпеки Євросоюзу, виявлення її основних проблем та викликів, дослідження уже існуючих механізмів реагування та інструментів запобігання є важливими завданнями, які стоять перед дослідниками. Не менш важливим питанням є характеристика особливостей енергетичної політики, як безпекового компоненту.

Проблема енергетичної політики ЄС складається з низки важливих питань, що активно досліджуються науковцями різних країн. Проблематика енергетичної політики, як об'єкта дослідження включає в себе багатосторонній аналіз явищ та понять різного роду. Одна група дослідників аналізують сутнісний зміст понять «енергетична політика» та «енергетична безпека», їхню спільність та характерні особливості. Тут варто відзначити роботу [15]. Андрея Пронтери з його дослідженням поняття «енергетичної політики», особливості формування та її залежності від інших державних секторів. Також проблемою змістовного наповнення поняття «енергетична безпека» займався Поручник А. М. У своїй роботі [4], він аналізує теоретичну базу зазначеного поняття та рівень її наповненості. Іншу групу досліджень складають роботи, що досліджують феномен енергетичної політики ЄС та огляд етапів її розвитку. Також, ці роботи включають в себе аналіз нормативно-бази енергетичної політики ЄС. До неї належать роботи О.Пояни [14],